

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: Udrag fra Et liv genoplevet i erindringen, Bind I 1812-42

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "Et liv genoplevet i erindringen", i Heiberg, Johanne Luise: *Et liv genoplevet i erindringen*, udg. af Niels Birger Wamberg , Gyldendal, 1973-74., s. 52. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibfr01-shoot-idm139849789672672/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Et liv genoplevet i erindringen

FØRSTE SELVSTÆNDIGE OPTRÆDEN

Nu var jeg altså arter i hjemmet – i mit ulykkelige, af så mange tryk triste og dog savnede hjem. De daglige vandringer om morgenen med min syge søster til danseskolen, hvor de gamle ydmygelser ikke udeblev, tog atter deres begyndelse. Nogle dage efter min hjemkomst underrettede min gode danselærer mig om, at det lignede, jeg havde modtaget af ham, kunne jeg beholde – og dette var således det hele honorar for god og tro tjeneste. Jeg havde forresten intet andet ventet af ham; kun dette ventede jeg, at han ikke oftere skulle berøre denne sag, da jeg i høj grad havde følt den ydmygende for mig; og jeg var glad, da disse få klædningsrykker var opslidte; thi jeg tog dem aldrig på uden med et stille suk.

En dag, idet jeg ville gå fra danseskolen, kom solodanser Funck hen til mig, klappede mig på kinden og sagde: »I mit lille nye divertissement har jeg betænkt at anvende dig til at danse en lille solo. Vi skulle snart begynde på at indstudere den.« Jeg blev forbavset, og hjertet bankede i mig af glæde, men jeg svarede kun med en dyb nej. Denne lille solo var min første debut for publikum.* Jeg husker endnu den dag i dag pas for pas deri; publikum lønnede den med bifald, og mange af teaterpersonalet kom hen til mig, klappede og kyssede mig og sagde, at jeg havde danset nydeligt. Jeg var lykkelig, uden at jeg selv rigtigt vidste hvorfor. Jeg blev nu tillige benyttet til alle slags barneroller i skuespillet, både drenge- og pigeroller; og den lille skuespillerinde med det sky og ydmyge væsen vendt sig alt dengang ikke få venner. Således gik da et årstid. Da skulle Nielsen have en aftenunderholdning til egen indtægt. Han kaldte mig til sig og spurgte, om jeg kunne så meget tysk, at jeg kunne fremsige et digt i dette sprog til hans aftenunderholdning? Jeg svarede, at det vidste jeg ikke ret. Han læste nu: »Lob der Kleinen« af Castelli for mig og spurgte, om jeg forstod det? Herpå svarede jeg ja. »Så tag det hjem med,« vedblev han, »og kom til mig, når du kan det.« Da jeg kom hjem og fortalte denne nyhed, blev mine forældre meget glade, men Herman trak brynene sammen og sagde, det var ham

* Lille juleaften 1824.

meget imod, at jeg skulle undervises af Nielsen. Ved Hermans hjælp lærte jeg nu at læse det rigtigt op, og da jeg kunne det udenad, gik jeg til Nielsen for at lade ham bestemme, om det lod sig gøre at lade mig fremsige det. Han blev meget glad og rørt ved at høre det smukke digt i min barnlige fremsigelse, rettede mig i et og andet, og jeg måtte flere gange gentage det for ham. Da jeg gik, kyssede han mig i sin glæde, et kys, hvoraf jeg mærkede, at jeg i mit 14de år var mere jomfru end barn. Aftenen den 8de januar 1826 gjorde det lille tyske digt formeligt furor. At det var mig, al denne jubel gjaldt, gjorde jeg mig kun dunkelt rede for. Nu blev det mode at bruge mig på de aftenunderholdninger, som snart en, snart en anden af personalet gav. Kort efter Niensens aftenunderholdning kaldte Frydendahl mig til sig en eftermiddag i samme måned. Da det var mørkt på denne tid af dagen i januar, tog Herman mig som sædvanligt, når han fulgte mig, ved hånden som et lille barn og ledsagede mig til porten. Da jeg kom ind til den store, smukke og af udseende fornemme mand – jeg var meget undselig ved at stå lige overfor ham – sagde han: »Hør, min lille pige, jeg skal i februar måned have en aftenunderholdning på Hofteatret, og jeg ønsker, at du på denne skulle udføre en scene med hr. Rosenkilde.« Jeg takkede og nejede. Han gav mig nu en bog, hvori der stod Poul Møllers digt: »Hans og Trine, en scene i Rosenborghave«, bad mig lære den, da skulle han sige mig nærmere besked, når prøverne skulle være. Jeg nejede atter, sagde mange tak og gik. I porten stod Herman endnu og ventede for at følge mig hjem. Da han hørte, hvad Frydendahl havde villet mig, sagde han: »Det er en underlig maner af disse herrer uden videre at sende bud efter dig i mørke, regn og slud, for at du skal gøre dem tjenester; ville de noget, kunne de jo komme til dig.« Jeg syntes, det var en urimelig tale, og begreb ikke, hvor det kunne falde ham ind, at disse mænd skulle komme til mig. Når Herman således hentede og fulgte mig, havde jeg altid en uhyggelig følelse, som om jeg foretog mig noget, der var en skam for mig; og hvad der i høj grad forøgede denne følelse var, at jeg godt mærkede, også han var forlegen og gjorde, hvad han kunne, for at ingen forbigående skulle kende ham med den lille pige ved hånden. Han drilledes vel af sine venner for sin interesse for mig, ligesom hin samtale i gæstestuen endnu lå på mig med hele sin vægt. Den

rare, godmodige Lindgreen, hvem jeg på Hermans opfordring havde bedt gå denne scene igennem med mig, endte enhver undervisning, idet han klappede mig på kinden, med de ord: »Kan du gøre det således om aftenen, min pige, så er det godt.« Den 12te februar samme år gav Frydendahl sin aftenunderholdning på Hofteatret; den blev af afgørende betydning for min fremtid.

ET VIGTIGT MØDE

J. L. Heiberg, der var ansat som lektor ved Kiels Universitet, var for øjeblikket på besøg i København, og som det hed, på kort tid. Men i sit stille sind havde han besluttet aldrig mere at vende tilbage til en by, et folk og en stilling, der var ham uudholdelig. Disse tyskeres hele væsen og færd var stik imod hans danske natur, hvilket han også har udtrykt i et digt med disse ord: »I København at dø, er bedre end i Kiel at leve.« Straks efter sin ankomst havde han skrevet sin første vaudeville: »Kong Salomon og Jørgen Hattemager«. Hvilken opsigt den gjorde er vel bekendt; den satte byen formeligt i oprør; alverden talte kun om Kong Salomon og Jørgen Hattemager. Interessen for teatret havde i nogle år været i aftagende. Der var spillet og spillet det gamle, mest tyske arbejder, og man længtes efter nye stykker, nye talenter. I sådanne gølge perioder famler publikum efter årsagen til, at interessen er kølnet, og giver snart et, snart et andet skylden. Da kom det eneste, som kan hjælpe: en digter. J. L. Heiberg kom med sin friske, danske vaudeville; hans lunas kraft rammende som et elektrisk stød; det gamle, mørke hus blev atter lyst, man strømmede til, og nu var der den »festivitas«, uden hvilken kunstens tempel bliver til en borgerlig dagligstue. En mængde små, litterære krager lod vel deres høse skrig høre; man talte om »at fordærve smagen«, moraliteten, talenterne med denne nye genre; man frarådede publikum at se disse arbejder; men jo mere man frarådede, des stærkere blev tilstrømningen. Den jubel, der var i teatret, når »Kong Salomon« blev opført, var ubeskrivelig. Med den nye digter kom, som det altid går, nye talenter.

Tydeligt erindrer jeg endnu den første opførelse af dette stykke (26de november 1825); jeg var selv tilligemed en del andre børn